

VİTAMİNLER-Vitamin B₁ (Tiamin)

- antiberiberik vitamin
- antipolinevritik (antipolinöritik) vitamin
- Rumeni gelişmiş ruminantlarda rumende mikroorganizmalar (bakteri ve mantar) tarafından yeterli düzeyde sentezlebilir.
- Bitkilerin tohum, embriyoları yüksek, kepek ve endospermde ise daha az miktarda vit-B₁ içerir.
- Yapraklar, yonca ve çayır otları vit- B₁ bakımından zengindir.

VİTAMİNLER-Vitamin B₁ (Tiamin)

Emilmesi, depolanması ve atılması

- Yem ham maddelerindeki vit-B1 kolayca sindirilir, serbest hale geçer, suda erir ve emilir.
- Emilim sonrasında hücrelere taşınır, ancak çok az miktarlarda depolanır

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
ZZT303-Besin Maddeleri Biyokimyası Dersi
AÇIK DERS MATERYALİ

VİTAMİNLER-Vitamin B₁ (Tiamin)

Fonksiyonları ve yetersizlik semptomları

- Tiamin vücutta kokarboksilaza dönüşerek etki yapar
- sinir dokusunun oksijen alma yeteneğini artırır
- sinir dokularının ve myocardiumun fonkiyonu
- yağ emilimi ve enzim aktivitesi
- Sindirim sistemi hareketleri ve sağlığı
- **Yetersizliğinde**, karbonhidrat metabolizması bozulur ve enerji elde edilmesi engellenir
- asidoz, hipoglisemi ve sinir sistemi ile deri, kalp, kas (çabuk yorulma) ve organik sinir bozuklukları
- kramplar ve felçler
- polinöritis ya da polinevrit
- iştahın kaybolması (*anoreksiya*)
- Yıldız sayma hastalığı (opistotonus)
- Ruminantlarda eğrelti otu zehirlenmesi
- kürk hayvanlarında (tilki, vizon) chastek felci

VİTAMİNLER-Vitamin B₁ (Tiamin)

Yemlerin vitamin B₁ içerikleri ve gereksinim

- En çok bira mayası olmak üzere, tahıl daneleri ve yan ürünleri, soya küspesi, pamuk tohumu küspesi, yer fıstığı küspesi ve yonca unu tiamince oldukça zengindir.
- Rumeni gelişmiş hayvanlarda mikrobiyal sentez yeterlidir.
- Kanatlılarda 2.2-3.2 mg/kg tiamin gereksinimi vardır.

VİTAMİNLER-Vitamin B₂ (Riboflavin)

- Yeşil bitkiler, maya, mantar ve bazı bakteriler tarafından sentezlenir.
- Hayvansal kaynaklı yemler, balık, süt ve kurutulmuş peynir suyu ile kuru mayalar zengindir.
- Ruminantların rumenlerindeki bakteriler gereksinimlerini karşılayacak düzeyde vit-B2 sentezlerler.
- Tahıllar düşük miktarda riboflavin içerirler.

VİTAMİNLER-Vitamin B₂ (Riboflavin)

Emilmesi, depolanması ve atılması

- Vit-B2 ince bağırsaktan kolayca emilir.
- serbest riboflavin barsak duvarında fosforilasyona uğrar ve fosfat ya da flavoprotein formunda kana geçer.
- Çok az miktarda depolanır.

VİTAMİNLER-Vitamin B₂ (Riboflavin)

Fonksiyonları ve yetersizlik semptomları

- sarı enzim/flavin enzimlerinin koenzimidir.
- Solunum zincirinde oksijen taşıma görevi olan flavin enzimleri flavin-adenin dinükleotid (FAD) ve flavin-adenin mononükleotid (FMN) dir.
- **Yetersizliğinde,**

(semptomlara ait fotoğraflar gösterilecektir)

- hücre metabolizmasını olumsuz etkilenir
- büyüme yavaşlar
- yemi değerlendirme kötüleşir
- ölüm oranında artış
- protein sentezi azalır
- *çarpık ayak felci ve ayak parmakları içe doğru kıvrılır*
- bacak kasları zayıflar, sarkar, deri kurur ve sertleşir.
- embriyo ölümleri artar
- Çıkış gücü düşer

VİTAMİNLER-Vitamin B₂ (Riboflavin)

Yemlerin vitamin B₂ içerikleri

Hayvansal protein kaynakları, süt yan ürünleri, yeşil yemlerin yaprakları, tahıl yan ürünleri ve bira mayası vit-B2 ce zengindir.

Vitamin B₂ gereksinimi

Ruminantlarda rumende yeterli düzeyde sentezlenir. Kanatlılarda verim yönüne göre 3.6-9 mg/kg yem arasında ihtiyaç söz konusudur.

VİTAMİNLER-Nikotinik asit (niasin)

- Yetersizliğinde insanlarda **pellegra** denilen bir hastalık oluşur
- **vitamin PP** adı da verilmiştir
- fizyolojik aktif formu nikotinamiddir.
- Bitkisel ve hayvansal yapılarda genelde yaygın bulunur
- nikotinamid-adenin-dinükleotid (NAD) ve nikotinamid-adenin-dinükleotid -fosfat (NADP) yapılarında koenzim olarak yer alır.
- Nikotinamid ve bunun nükleotidleri ince bağırsaktan emilerek kan yolu ile karaciğere iletilir ve buradan koenzim olarak yapılara katılır.
- Pratik olarak dokularda depolanmazlar. Karaciğer, kas ve böbrekte bir miktar bulunur

VİTAMİNLER-Nikotinik asit (niasin)

Fonksiyonları ve yetersizlik semptomları

(semptomlara ait fotoğraflar gösterilecektir)

- protein, yağ ve karbonhidrat metabolizmaları
- oksido-redüksiyon olayları
- yağ, karbonhidrat ve proteinlerden enerjinin serbest bırakılması
- yetersizliğinde deri değişimleri, sindirim kanalı bozuklukları, büyümede gerileme, tüy gelişiminde bozukluklar, yumurta veriminde ve yumurtadan çıkış gücünde düşme, mukoza yangıları ve ülserleşme ile yem tüketiminde azalma
- Cıvcıvlerde *kara dil hastalığı* (dil ve ağız boşluğunun iltihaplanması)
- Zayıf tüylenme ve deride dermatit

VİTAMİNLER-Nikotinik asit (niasin)

Yemlerin nikotinik asit içeriği ve gereksinim

- mısır, pirinç ve süt ürünleri fakir
- mayalar, yeşil yemler ve hayvansal kaynaklı protein kaynakları zengindir
- Ruminantlarda orta verim düzeyinde rumendeki sentezi yeterlidir.
- Kanatlılar verim yönü ve yaş dönemine göre değişen (40-80 mg/kg) nikotinik asit gereksinirler.

VİTAMİNLER- Vit B6

- Vit-B6; piridoksin, **piridoksal** ve **piridoksamin** bişiklerini kapsamaktadır.
- Metabolizmade birbirlerine dönüşebilir
- Piridoksin bitkisel, piridoksal ve piridoksamin daha çok hayvansal ürünlerde bulunur.
- Vit-B6, fizyolojik yapıda piridoksal fosfat ve piridoksamin fosfat formunda bulunur.
- Suda eridiğinden ince barsağın üst kısmından hızla emilir ve kanla vücüda dağılır.
- Çok az miktarda depolanır (karaciğer, kas ve böbreklerde)
- Vitamin B₆ idrar ve sütle atılır.

VİTAMİNLER- Vit B6

Fonksiyonları ve yetersizlikleri

(semptomlara ait fotoğraflar gösterilecektir)

- protein metabolizmasındaki birçok enzimin (transaminasyon,transsülfirasyon, dekarboksilasyon ve raseminasyon) koenzimi
- Yetersizliğinde, kanatlılarda yem tüketiminde düşüklük, yetersiz tüylenme, yumurta veriminde ve yumurtadan çıkış gücünde azalma, sinirsel bozukluklar, perosis

VİTAMİNLER- Vit B6

Yemlerin vitamin B₆ içerikleri ve gereksinim

- Yonca unu, malt çimi, tahıl yan ürünleri, hayvansal protein kaynakları, mayalar ve mısır gluten yemi genelde zengindir.
- Rumeni gelişmiş ruminantlar gereksinimlerini, mikrobiyal sentezle karşılarlar.
- Rumeni gelişmemiş ruminantlarda (buzağı, kuzu) süt ikame yemi ile 2.4-6.5 mg/kg vitamin B₆ verilmelidir.
- Kanatlılarda 2.2-5.4 mg/kg vit-B6 gereklidir.

VİTAMİNLER- Pantotenik asit

- Filtrat faktörü yada piliç antidermatit faktörü adı da verilmektedir.
- bütün vücut dokularına dağılmış olarak bulunur
- Türevleri **kalsiyum D-pantotenat** ve **pantenol**'dur.
- Kalsiyum D-pantotenat, pantotenik asitin ticari formudur.
- Pantotenik asitin aktif formu koenzim A (Co-A) dır.
- Co-A bakteriler ve memeli hayvanlarda sentezlenir
- Co-A; bir mol pantotenik asit, üç mol fosforik asit, bir mol riboz, bir mol adenin ve bir mol tioetanolaminden meydana gelmektedir.
- Pantotenik asit ve pantenol olarak bağırsaklardan emilirler ve kanla dokulara dağılır.
- Vücutda depolanma minimumdur.
- Metabolik olarak idrarla atılır.

VİTAMİNLER- Pantotenik asit

Fonksiyonları ve yetersizlik semptomları

(semptomlara ait fotoğraflar gösterilecektir)

- Koenzim A'nın yapısında yer alır
- Protein, karbonhidrat ve yağ metabolizmaları
- Yağların sentezlenmesi ve yıkılımlanması
- Derinin ve mukozanın normal fonksiyonları,
- Tüy ve kılların gelişmesi ve pigmentasyonu, dermatit
- Enfeksiyonlara dayanıklılıkta düşüş
- Ayak parmaklarında ve gagada kabuklanma,
- Gözlerde yapışkan iltihaplanmalar
- Sindirim sistemi bozuklukları, yem tüketiminin düşmesi ve ishal
- Büyüme ve üremede olumsuzluklar

VİTAMİNLER- Pantotenik asit

Yemlerin pantotenik asit içerikleri ve gereksinim

- Karaciğer, maya, yumurta ve yeşil yapraklı bitkiler zengin, tohum ve dane yem kaynakları fakirdir.
- Ruminantlarda ruminal sentezle karşılanır.
- Kanatlılarda 10-20 mg/kg arasında değişen gereksinim söz konusudur

VİTAMİNLER- Biotin

- Mikroorganizmalar ve bitkiler tarafından sentezlenir.
- Çiğ yumurta akında yer alan protein yapısında avidin adlı bileşik biotini bağlar, emilimini önler.
- Yumurta pişirildiği zaman, avidin inaktif duruma geçer ve biotini bağlama özelliğini kaybeder.
- Çiğ yumurta yedirilen hayvanların kıl yapısı bozulmaktadır.
- Biotinin çoğunluğu idrarla, az miktarı da gübre ve sütle atılır.

VİTAMİNLER- Biotin

Fonksiyonları ve yetersizlikleri

- Karbonhidrat, yağ ve protein metabolizmalarında yer alan enzimlerin koenzim yapısında yer alır

Yetersizliğinde,

- dermatit
- ağız kenarında görülen lezyonlar
- göz kapakları şişer ve yapışır
- büyümeyi geriletir,
- kıl ya da tüy gelişim bozukluğu, parlaklığının ve esnekliğinin kaybolması ve dökülmesi
- Tırnak problemleri
- Kanatlılarda ayak tabanı lezyonları

VİTAMİNLER- Biotin

Yemlerin biotin içerikleri ve yetersizlikleri

(semptomlara ait fotoğraflar gösterilecektir)

- Diğer B grubu vitaminlerde olduğu gibi yonca unu, malt çimi, bira mayası, bira posası, mısır gluten yemi, karaciğer unu, süt, pirinç kepeği, sorgum, soya küspesi, değirmencilik artıkları ve peynir suyu zengindir
- Ruminantlarda rumende sentezlenen yeterli olsa da yüksek verimli süt sığırlarında yem katkı olarak ilave yapılması gerekebilmektedir.
- Kanatlılarda 0.15-0.30 mg/kg biotin gereksinimi bulunmaktadır.

VİTAMİNLER- Vitamin B12

- Diğer adları kobalamin ve siyanokobalamin
- Hayvansal protein faktörü olarak da adlandırılır
- Büyük moleküllü bir bileşiktir
- Bitkisel kaynaklar vit-B₁₂ sentezleyemezler.
- Hayvansal kaynaklı ürünlerde vit-B₁₂ zengindir.
- Rumen bakterileri tarafından Co yeterli sağlandığında sentezlenir.
- Ruminant olmayan hayvanların kalın bağırsağındaki mikroorganizmalar tarafından da sentez gerçekleştirilse de sindirim ve emilimi sınırlıdır

VİTAMİNLER- Vitamin B12

- Hayvansal proteinlerle alınan vit-B12 den yararlanım ve emilim için mide HCL ile sialik asit içeren intrinsik faktör proteinine gereksinim vardır.
- Vit- B₁₂, ince barsağın üst kısmından emilir.
- Emilimi düşüktür ve emilmeyen kısım gübre ile atılır.
- Proteinlere bağlı olarak kan dolaşımına giren vit- B₁₂ vücuda dağılır
- Diğer B grubu vitaminleri içinde pratik olarak önemli düzeyde karaciğerde depolanır
- Gübre ve idrarla atılır.

VİTAMİNLER- Vitamin B12

Fonksiyonları

- Koenzim olarak metabolik önemli enzimlerin yapılarında
- kırmızı kan hücrelerinin oluşumu ve pernisiyöz aneminin kontrolü,
- sinir dokularının korunması,
- karbonhidrat, yağ ve protein metabolizması,
- folik asit ile birlikte, monokarbonlu birimlerin sentezi ya da transferi,
- metil gruplarının (-CH₃) biyosentezleri ve disülfidin (S.S.)
- sülfhidril grubuna (-SH) dönüşümü gibi indirgeme reaksiyonları

VİTAMİNLER- Vitamin B12

Yetersizlik semptomları

(semptomlara ait fotoğraflar gösterilecektir)

- Pernisiyöz anemi
- İştahda düşüş
- Sinirsel davranış bozuklukları
- Besinsel demans
- Büyümede gerileme
- Perosis
- Tüy gelişimi zayıf olur ve ölüm yüzdesi yükselir.
- Yumurta verimi azalır ve embriyonal ölüm artar

VİTAMİNLER- Vitamin B12

Kaynakları ve gereksinim

- Sadece hayvansal kaynaklar vit-B12 içerir. Kan unu 44, balık unu 1 mg/kg, diğer kaynaklar ise <1 mg/kg yer alır.
- Bitkisel kaynaklarda bulunmaz.
- Rumeni gelişmiş ruminantlar, rasyonda yeterli kobalt bulunması durumunda, rumendeki mikrobiyal sentezle yeterli düzeyde vit-B12 sağlar. Genç ruminantlarda katkı olarak ilave edilmelidir.
- Kanatlılarda, 0.010-0.017 mg/kg vit-B12 ihtiyaç vardır.

VİTAMİNLER- Folik asit (Folasin)

- Doğadaki formu aktif değildir.
- Folik asit, pteridin çekirdeği, para amino benzoik asit ve glutamik asitin birleşiminden oluşan bir bileşiktir.
- Folik asit hayvanlarda, bitkisel ve mikroorganizmalarda yaygın olarak bulunur
- barsaklardan serbest folik asit ve folik asit türevleri şeklinde emilir.
- karaciğer, böbrek ve kaslarda çok az depolanır
- Atılımı idrar ve gübre, az miktarı da sütle olur.

VİTAMİNLER- Folik asit (Folasin)

Fonksiyonları ve yetersizlikleri

(semptomlara ait fotoğraflar gösterilecektir)

- Purinlerin ve pirimidinlerin oluşumu (DNA ve RNA'lerin sentezi)
- Demir içeren proteinlerin sentezi,
- Glisinin serin amino asitine, Fenilalaninin tiroisine ve histidinin amino asidinin glutamik asite dönüşümleri,
- Homosisteinden metionin amino asitinin sentezi,
- Etanolaminden kolin sentezi,
- Nikotin amidin N-metil nikotin amide dönüşümü

Yetersizliğinde;

- megaloblastik anemi ve gebe hayvanlarda makrositik anemi,
- Cıvcivlerde büyümede gerileme, zayıf tüylenme, pigmentasyon bozukluğu, gaga çarpıklığı ve perosis,
- Tavuklarda kuluçka çıkış gücü ile yumurta verimi düşer ve embriyonik ölüm artar.

VİTAMİNLER- Folik asit (Folasin)

Yemlerin folik asit içerikleri ve gereksinim

- Bitkisel ve hayvansal kaynaklı yemlerde genelde yaygın bulunur. En zengin kaynaklar bira mayası, karaciğer unu, soya küspesi, yonca unu ve mayalardır.
- Ruminantlarda rumen mikroorganizmaları tarafından yeterli düzeyde sentezlenir.
- Kanatlılarda 1.6-2.2 mg/kg folik asit gereksinimi vardır

VİTAMİNLER- Para aminobenzoik asit (PABA)

- PABA; bileşik halde folik asit, rizopterin ve para aminobenzoilpoliglutamik asitin yapısına bulunur.
- PABA; serbest ve bileşik olarak hayvansal ve bitkisel dokularda bulunur.
- Maya, karaciğer, pirinç ve buğday embriyosunda zengin olarak yer alır.
- PABA; bazı enzimatik reaksiyonlara katılır
- PABA; hayvansal kaynaklarda yaklaşık % 80'i, bitkisel kaynaklı yemlerde ise % 45'i bağlı halde bulunur.

VİTAMİNLER- Para aminobenzoik asit (PABA)

Yetersizliğinde

(semptomlara ait fotoğraflar gösterilecektir)

- kılların pigmentleşmeleri bozular,
- civcivlerin büyümeleri geriler,
- karaciğerin yağlanması

Yetersizlikler çok sık görülmez. Hayvanlarda, folik asit yetersiz olduğu durumda, PABA nın etkisi daha açık görülmektedir.

Kaynaklar

Bira mayası, ruşeym, tahıl yan ürünleri ve yonca unu PABA yönünden zengindir.

PABA belirli ölçüde mikrobiyal olarak sentezlenebilir.